

השמחים המשמחים

בבלי, מסכת תענית כב ע"א

רבי ברוקא חוזאה הוה שכיח בשוקא דבי לפט. הוה שכיח אליהו גביה. אמר ליה: איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי...? אדהכי והכי אתו הנך תרי אתי. אמר ליה: הנך נמי בני עלמא דאתי נינהו. אזל לגבייהו אמר להו: מאי עובדייכו? אמרו ליה: אינשי בדוחי אנן, מבדחינן עציבי אי נמי כי חזינן בי תרי דאית להו תיגרא בהדייהו טרחינן ועבדינן להו שלמא.

תרגום:

רבי ברוקא מחוזאי היה מצוי בשוק של בי לפט. היה מצוי אליהו הנביא אצלו. אמר לו: האם יש בשוק זה מישהו שהוא בן העולם הבא?... בתוך כך הגיעו שני אנשים. אמר לו (אליהו): שני אלה בני העולם הבא הם. הלך אליהם (רב ברוקא) ואמר להם: מה מעשיכם? אמרו לו: אנשים שמחים אנחנו, ומשמחים את העצובים, או גם כן, כאשר אנו רואים שניים שיש ביניהם קטטה, אנו טורחים ועושים ביניהם שלום.

רש"י:

בדוחי - שמחים ומשמחים בני אדם.

רבי נחמן מברסלב, שיחות הר"ן אות מג

והכלל שצריך ליזהר מאד מאד להיות בשמחה תמיד... על ידי השמחה יכולין להחיות אדם אחר. כי יש בני אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים רחמנא לצלן ואי אפשר להם לספר מה שבלבם. והם היו רוצים לספר אך אין להם בפני מי לספר ולהשיח עמו את כל אשר עם לבבם. והם הולכים מלאים יסורים ודאגות, וכשבא אדם עם פנים שוחקות יכול להחיות אותם מממש, ולהחיות אדם אינו דבר ריק כי הוא דבר גדול מאד. וכמו שמובא בגמרא (תענית כב.) מהני תרי בדחי שזכו למה שזכו על ידי זה שהיו משמחים בני אדם:

שאלות לדיון:

- מה משמעות חיפושיו של רבי ברוקא אחר בן העולם הבא דווקא בשוק?
- איך אפשר להסביר את העובדה ששניים אלו זכו לחיי העולם הבא? מה כל כך גדול ומיוחד במעשיהם?
- מה הקשר בין שני מעשיהם של הבדחנים - המשמחים את העצובים ומביאים שלום בין הניצים?
- מה מחדד רש"י בפירושו בהבנת שורשה של השמחה של אותם שניים?
- כיצד מסביר רב נחמן מברסלב את מעשיהם של אותם שני אנשים ואת העובדה כי זכו לחיי העולם הבא?

חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר

ומכל מקום אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה

שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות

אלא בשמחה של תענוג שנגיע מתוכה לאהבת השם והודאה על הנסים שעשה לנו

הרב עובדיה יוסף שו"ת יחוה דעת חלק ה סימן נ

שאלה: בדבר המנהג שנתפשט לאחרונה בחוגי הישיבות, שבחורי הישיבה בוחרים להם רב פורים, אשר כטוב לבו ביין משמיע דברי ביקורת תוך כדי הטחת עלבונות אישיים בדברי היתול וליצנות על חשבון ראשי הישיבה והמורים והמחנכים, והשומעים ממלאים פיהם שחוק ומתבדחים בשומעם את דבריו. האם מנהג זה יכון על פי ההלכה?

תשובה: ... אין ספק שהעושים כן נכשלים באיסור חמור, וגדול עונם מנשוא, שהם שמים את ראשי הישיבה ומוריה ומחנכיה ללעג וקלס בדברי ליצנות והיתול, ועליהם נאמר: כמתלהלה יורה זיקים חצים ומות, ואמר הלא משחק אני (משלי כו יח). וכבר אמרו חז"ל (שבת קיט ע"ב): לא חרבה ירושלים אלא על שביזו בה תלמידי חכמים, שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלקים ובזוים דבריו ומתעתעים בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין מרפא. מאי עד לאין מרפא? אמר רב, כל המבזה תלמידי חכמים אין לו רפואה למכתו. וגם השומעים לא ינוקו מעון חמור זה, וכמו שאמרו בבבא מציעא (פד ע"ב), במעשה של רבי אלעזר ברבי שמעון שנענש על ששמע זלזול תלמיד חכם ושתק. ומכל שכן אלה השומעים ומתבדחים ונהנים מבזיון של תלמידי חכמים שעונשם גדול. ואף בסתם לשון הרע, שהוא גם כשהדברים נכונים ... ולכן חלילה להשתתף במושב לצים זה, כי אין להעלות על הדעת שבשביל שמחת פורים יהיה מותר לעבור על איסורים חמורים כאלה, ... שאף שנדמה לרוב ההמון שהותר לבני אדם בפורים לפרוק עול תורה ומצות מעליהם, וכל המרכה בשחוק והיתול הרי זה משובח, אבל בלי ספק ענין זה הוא רע ומר, ועון פלילי הוא, שלא הותר לנו בפורים אלא שמחה של מצוה, ולא שחוק וקלות ראש. וכן כתב המאירי (מגילה ז ע"ב) שלא נצטוינו בפורים על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא על שמחה ותענוג שמגיעים מהם לאהבת ה'. וכן כתב המשנה ברורה בביאור הלכה (סימן תרצה) בשם החיי אדם, שהיודע בעצמו שאם ישתה יין לשכרה יגרום לזלזול באיזו מצוה שהיא, או שיתבטל מתפלה, או שינהוג קלות ראש וליצנות, מוטב לו שלא ישתה. ע"ש. ... וראיתי כתוב שהגאון רבי שמעון סופר (מחבר הספר שו"ת מכתב סופר, ובנו של הגאון החתם סופר), נפטר מרוב עגמת נפש עקב דברי עלבונות שהוטחו כלפיו על ידי רב פורים. השם הטוב יכפר בעד. ולכן חלילה להמשיך במנהג זה, ובפרט בחוגי הישיבות הקדושות, שצריכים לשמש דוגמא ומופת באהבת התורה כבודה ומוראה. ומצוה למחות בכל תוקף ולבטל כליל מנהג רע זה, שהוא אותיות גהנם. ואפילו אם הרב שמדברים עליו דברי היתול ושחוק אומר בפירוש שהוא מוחל על כבודו, אינם רשאים להתלוצץ ולומר דברי היתול עליו, שהרי מבואר בשו"ת הריב"ש (סימן רכ) בשם הראב"ד, שאף על פי שהרב שמחל על כבודו מחול, זהו דוקא בדבר שאין בו משום בזיון, אבל על בזיונו אסור לו למחול. ע"ש. ... ואפילו לסתם אנשים כשרים שבישראל אסור לבזותם ולצערם משום שמחת פורים. וכן מבואר בנימוקי יוסף (מגילה ז ע"ב), שזה שאמרו חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, היינו לומר מילי דבדיחותא ולשמוח בשמחה של מצוה, ולא שישתגע בשכרותו וימשך אחר שחוק וקלות ראש וניבול פה, שאין זה שמחה אלא הוללות וסכלות וכו'. ... והדברים ברורים. ולשומעים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

... בסיכום: המנהג שנתפשט לאחרונה בחוגי הישיבות, שבחורי הישיבה בוחרים להם רב פורים, אשר כטוב לבו ביין משמיע ביקורת על ראשי הישיבה ומוריה ומחנכיה, תוך כדי הטחת עלבונות אישיים בדברי שחוק והיתול, הוא מנהג רע, ויש לבטלו כליל, ומצוה למחות בידם עד שיבטלו מנהג רע זה, שלא הותרה בפורים אלא שמחה של מצוה, ולא שמחה של הוללות וסכלות. ואסור אף להשתתף במושב לצים זה... ושומע לנו ישכון בטח.